

První laboratoř na ÚČOV v Bubenči: skromné počátky v jedné stísněné místnosti

27.1.2026 - Prokop Jandek | Pražské vodovody a kanalizace

Tento rok uplyne přesně sto let od chvíle, kdy se v Bubenči začalo se systematickou kontrolou odpadních vod a kalů.

Od dnešní podoby laboratoří a jejich technologické úrovně se však ty původní značně lišily.

Ačkoliv první pražská čistírna odpadních vod, vybudovaná podle návrhu W. H. Lindleyho, zahájila provoz již v roce 1906, v prvních desetiletích své existence nedisponovala vlastním zařízením pro chemickou analýzu. Kontroly probíhaly pouze nárazově, a to až do jara roku 1926. Tehdy se odbor 9A pražského stavebního úřadu, který čistírnu odpadních vod provozoval, rozhodl založit vlastní laboratoř pro výzkum splašků a kalů.

Rada hlavního města Prahy záměr 16. července 1926 schválila a vyčlenila 40 000 Kč na zřízení tohoto pracoviště. S přípravami, včetně výběru laboratorního vybavení, intenzivně pomáhal přednosta Ústavu pro technologii vody, paliv a svítiv ČVUT profesor Ferdinand Schulz. Laboratoř byla zpočátku vyhrazena pouze jediná místnost o ploše necelých 25 m², nacházející se v přízemí provozní budovy čistírny odpadních vod. V těchto prostorách se dnes nalézají pokladna a obchod Staré čistírny.

Laboratoř zahájila činnost v listopadu 1926. Na základě doporučení profesora Schulze byla prvním smluvním chemikem ve stavebním úřadě a zároveň vedoucí laboratoře jmenována Ing. Julie Hamáčková. Již v roce 1927 čekal laboratoř pod jejím vedením významný úkol, jelikož se podílela na vyhodnocování pokusů Eduarda Másla s odvodňováním kalu na velkých plochách. Po pravděpodobných neshodách s pražskou obcí se však Julie Hamáčková po necelých dvou letech rozhodla na místo chemika rezignovat a v říjnu 1928 byl vedením laboratoře pověřen tehdy tříadvacetiletý chemik Ing. Vladimír Maděra.

Zároveň s ním byl přijat další chemik-bakteriolog a v roce 1929 byla laboratoř dovybavena pro provádění bakteriologických rozborů splašků. Ve stejné době se započalo se sledováním znečištění říční vody až po Mělník, společně s rozšířením kontroly kalů. Za celý rok 1929 tak tato dvoučlenná laboratoř provedla chemickou či bakteriologickou analýzu 1500 vzorků.

Na počátku třicátých let začalo být stále zřejmější, že stávající prostory a vybavení laboratoře nevyhovují kladeným nárokům. Na nedostatky upozorňovala technická zpráva vypracovaná přednostou odboru 9A Eduardem Zíkou. Mezi hlavní identifikované problémy patřila stísněnost prostor a nemožnost odvětrávání výparů z kyselin, a to ani okny, jelikož všechna tři byly již kompletně zastavěna různými přístroji a nábytkem.

V květnu 1932 tak bylo rozhodnuto o nutnosti přemístění laboratoře do prvního patra budovy. Zde měly být tomuto účelu vyhrazeny dvě větší místnosti, společně se separátní umývárnou nádobí, kanceláří chemika a skladištěm. Stavební náklady na přemístění byly vyčísleny na 90 000 Kč a dalších 30 000 Kč bylo určeno na dokoupení potřebného laboratorního vybavení.

V roce 1937 posílili laboratoř další dva chemici. V průběhu třicátých let na pracovišti probíhala řada pokusů a inovativních experimentů, např. s využitím zelené skalice k čištění odpadních vod. Vedoucí laboratoře Ing. dr. Vladimír Maděra byl v oboru publikačně velmi činný a absolvoval řadu

zahraničních cest (např. do USA či Velké Británie), poznatky, z nichž se snažil aplikovat v praxi. V roce 1939 byl dokonce jmenován přednostou celého odboru 9A stavebního úřadu, tedy faktickým ředitelem čistírny odpadních vod, a zůstal jím až do roku 1945.

Ve staré čistírně odpadních vod zůstaly laboratoře až do roku 1960, kdy se přestěhovaly do objektu kalového hospodářství v tehdy nově budované Ústřední čistírně odpadních vod na Císařském ostrově. Dnešní laboratoře tak jako instituce kontinuálně navazují na skromné počátky z roku 1926.

Prokop Jandek
historik Pražských vodovodů a kanalizací

<https://www.pvk.cz/aktuality/prvni-laborator-na-ucov-v-bubenci-skromne-pocatky-v-jedne-stisneme-mistnosti>